

5540

1
2
3
4
5

గ్రంథాలయసర్వస్వము

ఆంధ్రదేశ, గ్రంథాలయసంఘపక్షమున ప్రకటింపబడు నదిత్రీమానపత్రిక.

సంపుటము ౬:1 మార్చి, ౧౯౨౫ [సంచిక ౭

సంపాదకుడు: అయ్యంకి వేంకటరమణయ్య.

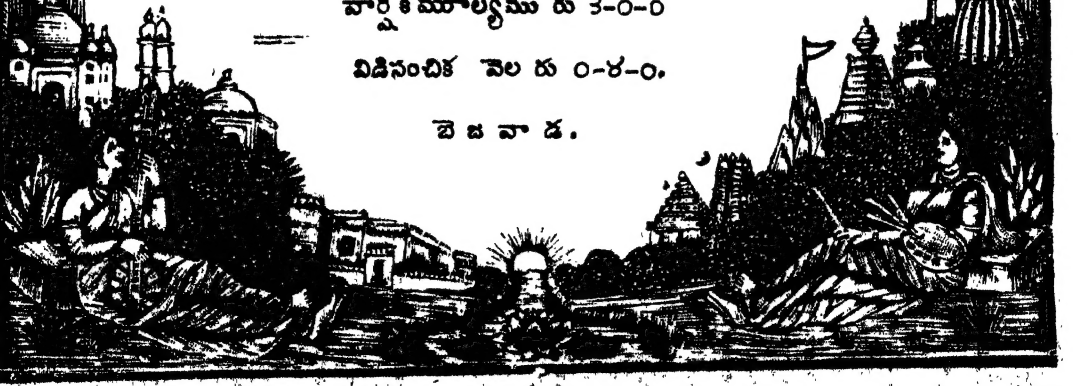
విషయసూచిక

౧ తృతీయ అఖిలభారత గ్రంథాలయ ప్రాతినిధుల మహాసభ	౧౬౭
౨ అఖిలభారత గ్రంథాలయ సంఘము	౧౭౧
౩ గ్రంథాలయములు	౧౭౨
౪ పోతన వేమనలయగము	"
౫ భారతవర్షమునందలి ప్రాచీనసరస్వతీ భాండారములు	౧౭౩
౬ శ్రీ సరస్వతీనిలయ వార్షికోత్సవము—ధర్మవరము	౧౭౯
౭ భాండారములు—పుస్తకములు	౧౮౨

వార్షికమూల్యము రు ౩-౦-౦

విడిసంచిక వెల రు ౦-౪-౦.

బె జ వా డ.

జడకుచ్చులు.

సుప్రసిద్ధాంధ్ర కవులగు

రాయప్రోలు సుబ్బారావు

గారి సూతన గ్రంథము

వెల రు 1-0-0 మాత్రమే

జన్మభూమి.
తమ్ముడా!
ఆంధ్రమాత.
ప్రబోధము.
పుస్తకము.
వసంతము.
శక్తి.
వసంతవికాసము.
శీతచైత్రము.
పూవు.

పూజ.
విరహవీధి.
పిలుపు.
మధుమాలి.
గీతాంజలి.
వ్రవాసరాధిక.
సభాసంవరణం.
మేఘము.
ఎవరు?

కొంజల.
కనకము.
ధ్యానిబుద్ధప్రతిమ.
కవిత.
ఆచారక్షయము.
ఒకమాట.
రాధపిలుపు.
తలకము.
రామలింగారెడ్డి.
కలియుగాద్వైతము.

అను విషయములమీది వద్యము లిందు గలవు.

వలయువా రిట్లు వ్రాయవలెను:—

ఆంధ్ర పరిషత్తు: బెజవాడ

వరబ్రహ్మత్మికాం దేవీం • భుక్తిముక్తి ఫలప్రదాం
ప్రణమ్య త్వామ తామేవ • జ్ఞానార్జిం సరస్వతీం.

ఆరవ
సంపుటము.

గ్రంథాలయ సర్వస్వము

ఏడవ
సంచిక.

తృతీయ అభిలభారత గ్రంథాలయ ప్రతినిధుల మహాసభ

కర్నాటక రాష్ట్రమునందున్న తెలంగాణ ప్రాంతమునందు కర్నాటక రాష్ట్రమున ప్రత్యేకముగా నిర్వహింపబడుచున్న విషయము 1924 నాటి డిసెంబరు నెల 29వ తేదీనకు ముగిసి 30 గంటలకు ఈ సభ సమావేశమయ్యెను.

భారతీయ మయొక్క వివిధ భాగములనుండి 1000 మంది ప్రతినిధులు విచ్చేరిరి. మైసూరు, పునె, బెంగళూరు, పంజాబులనుండియు, గుజరాతు, విశ్వవిద్యాలయము నుండియుగూడ ప్రతినిధులు వచ్చిరి. ఇట్టి సభలలో సరిబంధములేకుండ ప్రత్యేక విషయముగూడ కొంత మంది ప్రతినిధులు విచ్చేరియుండిరి. భారతీయ మయొక్క వివిధ భాగములనుండి పెక్కుమంది ప్రత్యేక మహాసభలనుగూడ విచ్చేరియుండిరి.

ప్రాంతీయ సభ ప్రాంతీయపరిషత్తు. అహ్మదాబాదు సమావేశములకు శ్రీ డి. కె. వి. రావుగారు ప్రతినిధులకు ప్రాధికారమునుగూడ ప్రకటించిరి. వారి యుపన్యాసమునందు ప్రస్తుత దేశస్థితిగతులను బట్టి, దేశము నిష్ఠాదు కలివడ చెల్లుచున్న అసంఖ్యాకములగు సమస్యలనుగూర్చి జనసామాన్యమునకు జానాభివృద్ధిని గలుగజేయుటకుగాను గ్రంథాలయములను స్థాపించుట

వలన గూడవ్యవస్థల విధులనుగా జరుపిరి. అట్టిదే దేశమున విస్తరించబడునగు అధ్యక్షత వహించవలెనని ఉపసాహాయము చేసవలెనని రామ దాసు పంతులుగారు, దాసుగారు గాగ్రమునకు పునె రాష్ట్రమున ప్రాంతీయమున నూతన కాంగ్రెస్ క్రమమును గూర్చి వివరించి స్వపర్యాయ విలసిల్లును స్వపర్యాయ భావితములగు నగు గ్రామమునందు గ్రంథాలయము ప్రాధాన్య భాగముయొక్కదని చెప్పిరి. వీరియుపసాహాయము చేసవలెనని, మా సర్వోత్తమరామగారు కన్నడభాషయందు బలపరిచిరి. మైసూరు సమావేశ ప్రతినిధులగు సి. చంద్ర శేఖరయ్యగారు మావ పంతులుపాదము బలపరచుచు దేశమున దాసుగారుజరుగయొక్క విజయవాసుదేవియు అందుచేత సభాధ్యక్షత వహించ దాసుగారు అన్ని విధముల సహాయము చేసిరి. అప్పుడు వందేమాతర ద్వాదశములకునుగూడ దేశమున “దాసుక్షేత్ర” అను పేరకు మిమ్ములుట్టుచుండి దాసుగారు అధ్యక్ష పీఠ ములకుండి ఈ క్రింది విషయము ఉపన్యాసమిచ్చిరి.

అధ్యక్షకోపన్యాసము.

ఈ సభకు అధ్యక్షత వహించుట నాకెంతయో ఆనందముగ నున్నది. విలయనగా ఈ యుద్ధమును ప్రజల

ఎక్కువమంది ఇందున గూర్చి తమకే క్రియార్థులను విని
 దొంగింపబడుట తగువిధమున వానిని ప్రేరణ చేయుటకు
 సాధకకాశము గలిగినది. మనదేశీయులందరమును ఇప్పుడు
 భారతజాతీయతా సాధనిర్మాణమునెడ వహతాగ్ర్య
 మున నిమగ్నులమై యున్నాము. ఇది కేవల రాజ్య
 తంత్రమును స్వాధీనముచేయు పని మాత్రమేగాదు.
 కావున మన దేశమునందలి అన్నితరగతుల ప్రజలను
 చేరవైన కృషిచేసి, ఈమహతాగ్ర్యమునకు తోడ్పడ
 వలసియున్నది. నా అభిప్రాయమునందు స్వరాజ్యము
 ఇంత విభులమైన అర్థము కలదిగా నున్నది ఈ అభిప్రాయము
 నే నేను ఇదివరలో ఎక్కువగా చెప్పియున్నాను.
 కొందరు స్వరాజ్యమునకు పంచూర్ణస్వాతంత్ర్యమును,
 మరికొందరు బ్రిటిష్ సామ్రాజ్య అధిపతీదేశములతో
 బాటు రాజ్యతంత్రమును కలిగియుండుటయు పర్యాయ
 పదములుగా వాడుచు ఈ శబ్దమునకు పరిమితము అర్థము
 ను కల్పించుచున్నారు. రాజ్యతంత్ర్యము బ్రిటిష్ సామ్రాజ్యము
 క్రింద విధి బాధియుంట్ల నిర్మాణమునకు తగిన వసతులు
 సమకూర్చుట, ఇట్లాలోచించినచో భారతజాతీయులకు
 పరమావధిని సాధించుటకు రాజ్యాంగస్వాతంత్ర్యము ఒక
 సాధనము మాత్రమే యగుచున్నది. కావున భారతీయులు
 వెంటనే నిర్వర్తనపలసిన కార్యము మిక్కిలి
 గొప్పదిన్ని ఎక్కువ కష్టముతో కూడికొన్నదియునుగు
 చున్నది. రాజ్యాంగ స్వాతంత్ర్యముగల దేశములలో
 జాతీయనిర్మాణమునకు వలయు ద్రవ్యము రాజ్యము
 యొక్క బొక్కినపనులందీ వ్యయపెట్టబడును. మన
 కుండు దౌర్భాగ్యమువలన మన దేశమున అట్లు జరుగట
 లేదు. మనము ఆవలంబించు కార్యవిధానములన్నియు
 వ్యయంపహాయముమీద ఆధారపడవలసినవిగాయున్నవి.
 మన పురోభివృద్ధి దేశీయుల వ్యయం పహాయముమీద
 ఆధారపడియున్నదనవలయునుమన దేశప్రజలు పూర్తిగా
 గృహింపలేదు. మన శక్తులను మన ధనమును కట్టు
 బాటుకు లోబరచి రాజ్యాంగమువారిపహాయము కొర
 కనే జాతీయాభివృద్ధికి కావలసిన ముఖ్యసాధనము
 ల్లును మనము సమకూర్చుకొనవలసి యున్నది.

మీ యౌద్యమము మిక్కిలి శ్రేష్ఠవాద్య యందున్నది. ఇందవని కలిగియు లాభములను పజ్జిం ఇంకను గుర్తెరుంగుటలేదు. మఃపూర్వులు చేసిన మహత్కార్యములను గూర్చి మనము పలుమాట చెప్పుకొనుట కేలము వృథాడంబోమని ఇతియు మనలను హాస్యముచేసిన చేయుదురుగా! మఃపూర్వులకు విద్యయుండు గల పక్షపాతిమను మనమెన్నడును నుపబాలము. కాశీ, తక్షశిలా, పాటలీపుత్రము మొదలగు ఉన్నతవిద్యార్థుల ననుల యందు గొప్ప గ్రంథాలయములు స్థాపింపబడి పుష్పినికొడుటతో పాటు పుటదేవాలయమును ఆకాలమున ఒక విద్యాపీఠముగా విలసిల్లెను. గ్రీకు దేశము లోవలె ప్రతిగ్రామముందును పుజన తమపనులు తీరిక పడప సమకూడి అన్యాయ్య హాసముచే తగుజ్ఞానాభివృద్ధిని చేసుకొనుటకు తినిపరిగీతము శిష్టికాలమున గుండెయొండెను. ఇంత్రాత్మికమగు విషయము నొకదానిని మాకు జ్ఞప్తికి దెచ్చుచున్నాను. గ్రీకుల మొదలగు ఐరోపాదేశము లందు వెలుగుచుండిన జ్ఞానశ్రోత అంతరించి ఆ ఖండములయొక్క జ్ఞానతమిగియులో మునిగి యున్నప్పుడు ఐరోపాదేశమును జ్ఞానశ్రోతగణాదించినది మూర్ఖుదేశముల అస్పటికాలమున వ్యాప్తపరిజ్ఞానమే— అందుముఖ్యముగా మహమ్మదీయ పరిజ్ఞానము— ఐరోపా ఖండమును జ్ఞానదానముచేసి ఆ ఖండపు అధునిక నిర్మితకు శత్రునామక చేసినది. కేవల శాస్త్రములు, కళలు, వాఙ్మయములందు మాత్రముననే గాక గ్రంథాలయ స్థాపనము నందు గూడ పాశ్చాత్యులకు ప్రాచ్యదేశమున గరుసానియు నలకరించు చున్నారు. అధునిక పాశ్చాత్య గ్రంథాలయములు నిరుపమానమగు అస్పటికాల మహమ్మదీయ ఖాళీపులచే స్థాపింపబడిన మహోన్నత గ్రంథాలయముల యొక్క అనకంఠములు కాదా! అయితే వర్తమాన కాలమున నిజమాదేశాలైనను అభివృద్ధిపొందవలెన్నను మనుషాశ్చార్య దేశములనేజ్ఞానోత్సృజక మదృష్టిని ప్రసరింప చేయవలసియున్నది. మనదేశీయులకు విద్యభ్యసనంబున జేయు పథకులయందును కట్టుబాటుయందును మనమొలెయొక పాకటమియున్నామి' పరిస్థితులు మారకొద్దీ పాశ్చాత్య దేశములదలి విద్యావిధానములు మారచు మనలను అత్యవినయశూల జేయుచున్నవి. పులనాభ్యు మిక్కిలి హాస్యవి. ముద్రితగ్రంథములు తి.దోపరి.దములైనవి. గాకపోకలు అతి ములభ్యమైనవి. దూపుటట్టణములకూడ దగ్గరకు వచ్చినటు కనబడుచున్నవి. పలుకములకు శుభైలకు సన్ని

హిత సంబంధమేర్పడింది. ఈ అన్ని కారణములచేతను ప్రాచీన విభాగముల ననుసరించి మన దేశమున ప్రజా సామాన్యమునకు విద్యాభివృద్ధి జేయుటకు వీలుపడదు. ముఖ్యముగా మనము గమనించవలసిన విషయ మొకటి యున్నది. ఆంగ్ల విక పరిస్థితులయందు గురుకవిధ్య ధర్మము సంపూర్ణముగా నశించింది. ఇది సమాజమైనది.

విశాఖా ఖండమున స్వసహాయము వలననే విద్యో పార్జనము చేయు సాధనములు ప్రజాసామాన్యమునకు పొరగింథాలయముల మూలమున సమకూడు చున్నవి. ఇట్టిప్రతిస్థాపనలు మన దేశమున లేని కారణమున అట్టి విషయము మన ప్రజలకు లభించుటలేదు. గ్రంథాలయములు కేవల గ్రంథములను భద్రపరచు స్థానములే కావు. అవి సాహిత్యపరిశోధనకు పరిసరమంతయు జ్ఞానతేజముతో ప్రకాశింప జేయుటకు. కేవలగ్రంథములమున లభించు పాండిత్యమును కొందరు మాస్టరు చేసిన “తన్వీ పరీక్షము” చేయు గ్రంథము సంయు మింగిరి హృదయ నాగిమునుండి బయలు వెలుగు రసమువంటిది. ఆ విశేషము జనమూలముగాను కొందరు నిత్యపఠము చేయుచున్నవేగా నున్నది” అని ఆంగ్ల కవిత్వభిరుదరు “కామరు” మహా కవి చెప్పిన మాటలు మనకందరికు అనుభవ నిదములేను. అయితే అసంఖ్యాకములగు గ్రంథములు ముద్రితములగు చున్న పదపత్రికల విచక్షణా కార్యము కష్టసాధ్య మగుచున్నది.

మియోద్యమము జయప్రదమగు గాత్రమున నేను పర్యవ్రాసిన ప్రార్థించుచున్నాను; మియోద్యమము మూలమున మనదేశమున గ్రంథాలయములు పరివిగా న్నాపింపబడుగాక! ఎవరును జ్ఞానములు కాకుండ నిరోధించుటకు ఎవరికిని అధికారము లేదు. అట్లుగాక ప్రజా సామాన్యములచేత ప్రతిష్ఠింపఁ జేయు సమకూడునట్లు సాధనవిధానమును నిర్మాణము చేయుట దేశాభివృద్ధిని గోరు ప్రతిభాంతియుని యొక్క ముఖ్య కర్తవ్యమై యున్నది.

అధ్యక్షులు వారి యావస్థాపనము ముగియగానే, ఇతరపనుల తొందరపలన తెల్పనవసరములు చేత వం గాణు స్వరాజ్యపార్టీ నాయకుడగు టి. సి. గో స్వామిగారిని అధ్యక్షులుగా నియమించి పభాభవనమును విడిచి.

కార్యనిర్వాహక సంఘాధ్యక్షుని నివేదిక.

అంతట అఖిలభారత గ్రంథాలయసంఘ కార్యనిర్వాహక సభాధ్యక్షులగు శ్రీ నూరిచేకట్ల సునీందరాశ్రీ గారు ఈ క్రిందవివరించిన ప్రకారము, భార్యనివేదికను పభ్యులకు వివరించి చెప్పిరి.

“మొదటి అఖిలభారత గ్రంథాలయ ప్రతినిధుల మహాసభ” మద్రాసునందు జరిగింది. ఆసభవారు “అఖిల భారత గ్రంథాలయసంఘము” నకు నిబంధనల కేర్రుర చుటకుగాను ఒక ఉపసంఘమును ఏర్పాటుజేసెను. ఆ ఉపసంఘమువారిచే ఏర్పరపబడిన నిబంధనలు కాకి నాదయందు 1923 డిశంబరు నెలలో జరిగిన ద్వితీయ అఖిలభారత గ్రంథాలయ మహాసభయందు అంగీకరింప బడెను. మరియు ముందు వత్సరము జరుగవలసిన పని గూడ అప్పుడే నిర్ణయింపబడెను. అప్పుడు నిర్ణయింప బడిన కార్యక్రమము ఈక్రింద వివరింపబడినరీతిగా మూడు విభములుగా నున్నది.

- (1) భారతవర్ష మునందున్న ధర్మగ్రంథాలయముల యొక్క చరిత్రను తయారుచేయుట.
- (2) రాష్ట్రీయ గ్రంథాలయ సంఘముల నెర్పి రచుట.
- (3) గ్రంథాల యోద్యమమునకుగాను ఆంగ్లేయ ప్రయందు మూడు మాసముల కొకసారిపత్రికను ప్రక టించుట.

గ్రంథాలయచరిత్ర తయారు చేయుటకొరకు హిందూదేశమునందు మాను తెలిసినంతవరకు గ్రంథాల యములందల ప్రశ్నల పత్రమును బంపితిమి. కాని ఇంత వరకు మనము 24 గ్రంథాలయములు మాత్రము వానిని పూర్తిజేసి పంపినవి. దేశమునందుగల గ్రంథాలయ నిర్వాహకులందరికిని వివరితరీతిను లంపబడినవి. ఈ తరుగా గ్రంథాలయములయొక్క చరిత్రను తయారు జేయవలసిన అవశ్యకత అందరికిని తెలిసే యున్నది. అలనాడూనుండున్న పానిని అక్కునువారుఅయిదారుపం వత్సరముల క్రిందట గ్రంథాలయములయొక్కయొ, కాస్త్రుపాఠములయొక్కయు డైక్టరీ నొకదానిని ప్రక టించినారు. కాని ఇట్టివల దానిని తిరిగి పత్రికపఠేదు. ఇంతేగాక, గ్రంథాలయములనుగూర్చి తెలియకలసిన విశేషములన్నియు అందు తెలుపబడియుండలేదు.

రాష్ట్రీయ సంఘములలో ఆంధ్రదేశ గ్రంథాలయ సంఘమును, బ్రదుకొట్టె రాష్ట్రీయ సంఘమును ఈ సం

పుష్కలము కాభాసంఘములుగా చేసినవి. పునహా నగర
మందున్న మహారాష్ట్ర గ్రాంతాలనుసంఘము కొంత
పనిచేసినది. కాని ఇప్పుడు సరిగా పనిచేయుటలేదు.
తమిళరాష్ట్రమందును, మంగదేశమందును రాష్ట్రీయ
సంఘముల స్థాపనకై గట్టి పోయెత్తుమనే జరిగినవి. త్వర
లోనే సంఘములు స్థాపనకాగలవు.

గ్రంథాలయములలో చాలభాగము దేశభాషల
యందే నిర్వహించబడుచుండుట చేతను రాష్ట్రయ
గ్రంథాలయ సంఘములు పనిచేయవలసిన విషయము
లలో దేశభాషాభివృద్ధియే ప్రాధాన్యత తెంది యుండు
టచేతను భాషాప్రయోక్త రాష్ట్ర సంఘముల నిర్మాణమే
ఈ సంఘనిబంధనల యందు వీర్చివలసివచ్చెను. ఈ
రాష్ట్రగ్రంథాలయసంఘములు ఏర్పడుటకు రెండు
మార్గములు గలవు. ఒక రాష్ట్రమునందు అనివారకే పని
జేయుచున్న పలు గ్రంథాలయము లందవచ్చును. అట్టి
చోట్ల ఆగ్రంథాలయము లన్నియు సంయుక్త విభానము
ననుసరించి రాష్ట్ర గ్రంథాలయ సంఘము ఏర్పరవచ్చు
ను. కొన్ని రాష్ట్రములందు గ్రంథాలయసాహసోద్యేశ్యమే
వ్యాపకము చేయవలసి యుండవలసి వచ్చును. అట్టి
చోట్ల గ్రంథాలయోద్య మభిలాషియును పనిచేయవలగిన
తాగ్విద్యపాదులును నను కొందరిని చేర్చి ఆరాష్ట్ర
మునకు మధ్యస్థానమున రాష్ట్రీయ గ్రంథాలయ సంఘ
మును ఏర్పరపవచ్చును. ఇట్లు నిర్మాణమైన సంఘము
ఈ యుద్యమమును గూర్చి ముంపుగా రాష్ట్రమునందు
ప్రచారమువలసి వీనుటకు గ్రంథాలయ సంఘముల సాప
క్షమే ప్రాధాన్యము.

ఈ రాష్ట్రముపంపుముఖ చేయవలసిన పనులను ఈ క్రిందివిధముగా, మూడుభాగములుగా విభజింపవచ్చును. (1) ప్రచారణకార్యము (2) నిర్మాణకార్యము (3) పరిశోధన భాగము.

ప్రచారణకార్యము సామాన్యముగా వాగ్దాపత్రవల
మూలమునను, పథల మూలమునను జరుపవలసియైయుండును.
మన యొద్ద్యముమయొక్క స్వరూపస్వభావములను బట్టి
మనము ఫలమును, దృష్టిని, విభ్రాంతి జేసియును, తటి
విద్యుచ్ఛక్తి తీవ్రములొనూనిపజాలము. అనుక్షణము
ననుమ క్రిష్టిచేసినగాని మనకు ఫలము చేసారుదు. రాజ
ధాని సగములందున్న మహత్తులగు గ్రంథాలయ
కొరితే ఈ యొద్ద్యముమయొక్క సాంకేతికభాగము
కొరకు కృషిపత్తులతో, జాగ్రత్తగా తయారుచేసిన

గ్రంథవిధిజన పట్టికలును గ్రంథవర్గీకరణములును లేకుండ వాస్తవములు ఆభివృద్ధి చెందవేదు. పర్యావసరముగా మగు గ్రంథాలయము లన్నిగాని ఇట్టి పట్టికలు తియ్యరు చేయుటకు వీలుండదు.

పల్లెటూరు గ్రంథాలయములవలన కలిగెను లాభములు అమితములు, అనంతములు. అవి వేవల గ్రంథనిక్షేపములే గావు. ఆధునిక భారతీయ గ్రంథాలయములు ప్రొవ్యూరాక్వాత్రి సెన్సల ఉత్తమభాగములను ఏకత్రసమావేశపరచి, మేళింపజేసిన సెన్సలై యున్నవి.

విమృశ్య ఆంధ్రగోత్రమునది గ్రంథాలయోద్యమమును గూర్చి సూక్ష్మముగా వివరించిరి. ఆంధ్రగోత్రపు గ్రంథాలయ సంఘముయొక్క కృషి స్వల్పములు. ఆ సంఘమువారు విద్యాభివృద్ధికి మించిన వేయస్సుగల వారి ఉపయోగముకొరకు తాత్కాలిక పాఠశాలను నిర్వహించిరి. ఇంక నెన్నియో దేశాభివృద్ధికిరమియై నట్టియు, భాషాభివృద్ధికిరమియైనట్టియు విధమున కృషి సల్పిరి. కడవిన మూడునాలుగు సంవత్సరములనుండియు గృహభూమి గ్రంథాలయమునట్టియు విద్యాభివృద్ధి మొనర్చుటయు స్వరాజ్యసమర్థమున నిమగ్నమై యుండుటచే గ్రంథాలయోద్యమమువంటి సంస్థాపనకు వ విభుంభించుటకు తగిన సామర్థ్యము కలుగకపోయెను. ఇప్పుడు ప్రజలు మామూలుస్థితికి తిరిగి వచ్చిరి. దాన కీలరగు లక్ష్మీప్రభులు గ్రంథాలయములకు గొప్పదాన ములు చేయుచున్నారు. మొన్న మొన్ననే కటపాలెం వాస్తవ్యులగు యిలుకూరి వేంకట సుబ్బరాయశాస్త్రిగారు రిమాంబి ఆయిదువేల రూపాయలు విలువగల భవనమును గ్రంథాలయ ప్రజాసామాన్యమున కర్పించి ధన్యతైరి. కార్యవీక్షాపములగు దేశారాధకులు ఈము ద్యమముకొరకై తమ జీవితమును వినియోగపరచుటకై ముందుకు వచ్చుచున్నారు. మన దేశమును ప్రస్తుతము చీకాకపరచుచున్న సమస్యలలో పెక్కింటిని సమాధానపరచుటకు గ్రంథాలయసాధన తన సమర్థము కలిగి యున్నదని గొక్కినకాగ్నిచించుచు తన యుపన్యాస మును విరమించిరి.

ఉపన్యాసములు

వారి యొపస్వాసమైన పిమ్మట పంగదేశమునుండి
వచ్చిన ముగిలవమోక్షులుగారు గ్రంథాలయముల
అదర్శములనుగూర్చి చక్కగ యొపస్వాసమిచ్చిరి. అనం

తరము మైసూరు సంస్థాన ప్రతినిధియగు వై. చంద్ర శేఖర అయ్యదగారు వారిరాష్ట్రమందలి గ్రంథాలయోద్యమమును గూర్చియు, పుదుచ్చోట సంస్థాన ప్రతినిధియగు ఏ. ఎస్. మధు కృష్ణకాగారు వారిసంస్థాన గ్రంథాలయోద్యమమును గూర్చియు వ్యాసములను జదివరి.

తీర్మానములు

అంతరము ఈతీర్మానములు చేయబడినవి.

(1) హిందూదేశముందుగల వివిధగ్రంథాలయములును, గ్రంథాలయోద్యమములను, “భారత గ్రంథాలయ సంఘము”నందు సభ్యులుగాచేరి దేశమందంతటను అప్పడవచ్చుడు జరగు గ్రంథాలయ సభల పాల్గొనుచు, భారతగ్రంథాలయసంఘ కార్యదర్శికి వారిగ్రంథాలయములను గూర్చిన వివరములను పోర్టులను పంపవలసినదని ఈసంఘమువారు కోరుచున్నారు.

(2) ఒకటికంటె ఎక్కువ గ్రంథాలయములుగల రాజధానిపట్టణములందును తదితర ప్రభుత్వాలయములందును గల గ్రంథాలయములకు లండనును గలనీ ఆంగ్లాండును గ్రంథాలయసంఘములకు స్థాపించి, గ్రంథాలయకాన్ఫరెన్సులును అట్టివృద్ధిలోనికిరెచ్చి దేశమందు గ్రంథాలయ నిర్వహణమును అండకొని తెలియునటులజేయుదురని ఈసభవారు కోరుచున్నారు.

(3) పాఠశాలలో విద్యనభ్యసించు వయస్సుమదిరినవారు జానాభివృద్ధి నొందించుకొను పాఠములు మన దేశమున ఇప్పటికాలమున లేకుండుట మిక్కిలి నష్టకరముగ నున్నదిగనుక అట్టికోరతను దీర్చుటకై గ్రంథాలయ సంఘములు అట్టి మూడుముడిన వారికి విద్యాభివృద్ధి నొందించుటకును నడుమగల తాత్కాలిక పాఠశాలలను

సాపించవలెననియు, అందుకుతగిన వాఙ్మయమును ప్రచురించవలెననియు, ఈసభవారు తీర్మానించుచున్నారు.

(4) అఖిలభారత గ్రంథాలయ సంఘము యొక్క పని మలభముగా నెరవేరుటకు ప్రతిరాజధాని యందును గ్రంథ భాండాగారముల సభలను సమకూర్చి జాతీయ విద్య వ్యాపించుటకుగాను మార్గముల నన్వేషింపవలసినదని ఈసభవారు తీర్మానించుచున్నారు.

(5) జాతీయ పాఠశాలలందును పాఠశాల లందును గల ఉపాధ్యాయులకును విద్యార్థులకును ఉపయోగముగానుండుటకై వివిధవిషయములను గూర్చిన గ్రంథముల యొక్క ప్రకటనను రాష్ట్రీయ గ్రంథాలయ సంఘములు చేయవలయునని ఈసభవారు తీర్మానించుచున్నారు.

(6) ప్రస్తుత దేశసితిగతుల ననుసరించి స్త్రీలకు ప్రత్యేక గ్రంథాలయములు అత్యంతావసరము గనుక అట్టి గ్రంథాలయములను సాపించుటకును లేదా ఉన్న గ్రంథాలయములలోనే స్త్రీలకు ప్రత్యేకశాఖలను ఏర్పరచుటకును వాటిని విరివిగా ప్రోత్సహించుటకును గ్రంథాలయోద్యమానిలాసలను ఈ సభవారు కోరుచున్నారు.

ముగింపు

తీర్మానములు ముగిసిన పిమ్మట అధ్యక్షత వహించిన గోస్వామిగారులేచి తమ అంత్యోపన్యాసమునందు దేశమును కలవరబెట్టుచున్న అనేక సమస్యలను పూర్తి చేయుటకు ఈ గ్రంథాలయోద్యమమే ప్రాముఖ్యతను వహించినదనియు అందుచేత భారతవర్షమునందంతటను ధర్మగ్రంథాలయ స్థాపనను విరివిగా సాగవలెననియు జెప్పి తమయ్యుపన్యాసమును ముగించిరి. అంతట టంగుటూరు ప్రకాశంగారు అధ్యక్షులకు వందనము లర్పించిరి. అంతటితో సభముగిసినది.

అఖిలభారత గ్రంథాలయ సంఘము

ఈసంఘముయొక్క సామాన్యసమావేశము 28-12-24 తేదీన బెల్గాంనందు విజయనగరశివరమున సమావేశమయ్యెను. అప్పుడు ఈ సంఘమునకు ఈ క్రిందిప్రకారము ఉద్దేశ్యముల నెన్నుకొనిరి:—

ఈ సభను అధ్యక్షులగు దేశబంధు దాసుగారి ఈ సంఘమునకు అధ్యక్షులుగా నుండుదురు.

ఇదివరలో ఉన్న ఉపాధ్యక్షులకు అదనముగా స్త్రీయిత టి. సి. గోస్వామిగారిని ఉపాధ్యక్షులుగా ఎన్నుకొనిరి.

అయ్యుంక కంటట నిమణయ్యగారిని తిరిగి జనరల్ కార్యదర్శిగా నెన్నుకొనిరి. కళా పంకజరావుగారిని సంయుక్తకార్యదర్శిగా నెన్నుకొనిరి.

నూరి వేంకట నరసింహశాస్త్రిగారిని కార్యనిర్వాహక సంఘమునకు ఉపాధ్యక్షులుగా ఎన్నుకొనిరి.

మరల మమారఘోషుగారిని వెంకట కార్యదర్శిగా నెన్నుకొని వారిని పంక్షరీశముందు ఈ యుజ్యయమున వ్యాప్తము జేయవలసినదని కోరిరి.

ఈ సంఘాధ్యక్షులను సహకారులుగా నుండుటగాను శ్రీయుతి పి. వ. సర్కారుగారు, యన్. సి. ఘోష

గారును సహాయకార్యదర్శులుగా నెన్నుకొనబడిరి.

సీరు గాక కార్యనిర్వాహక సంఘసభ్యులు కూడ ఎన్నుకొనబడెరి.

1860 సం. 21 నెం. ఆంధ్రప్రదేశ్ ఈ సంఘమును రిజిస్టరీ చేయుటకు తీర్మానించిరి

1924 సంవత్సరముయొక్క లెక్కలకు అడుగుచేయుటకు ఆంధ్రప్రదేశ్ గవర్నరు చంద్రశేఖరన్ గారిని నియమించిన మొదటి.

గ్రంథాలయములు

యస్సగూడెం లెల్లాకా ప్రభాసభవన అధ్యక్షులగు శ్రీ మాగంటి శీతయ్యయు. యల్. పి. గారు తమ అధ్యక్షకోపన్యాసముం దిట్లు తెప్పిరి.

ప్రతీగ్రామమునను ముఖ్యముగ నొకగ్రంథాలయముం డవలెను. గ్రంథాలయములు గ్రామములయందు దైక్యతను బోషించుటకు దోడ్పడగలవు. నిర్వాహకపాలకుల దూరమొనర్పగలవు. గ్రామ్యజీవనమునకు జీవాపురుగుదల నున్న యుజ్యయములను నిర్వాహకపాలకుల జనన, పరిపాలనలును సమయములయందు జరిగిన వివాదములుపుట్టి యవి యింక విధముల బెరిగి గ్రామముల నాశనము చేయుచున్న సంగతి మీరెఱుంగనిది కాదు. గ్రంథాలయమున్నచో సద్గ్రంథ పఠనముతో కాలక్షేప

మొనర్పవచ్చు. వార్తాపత్రికలవలన దేశభాషికుల నవగాహన మొనర్చుకొందురు. ఇతరదేశములలోయేతరుల సాంఘిక, ఆర్థికాది విషయములలో నభివృద్ధి బొందుచున్నవియు గ్రహించెదరు. తద్వారమున నిర్వాహకపాలకుల దూరమొనరవచ్చును. యుజ్యయము తొల్లింటి గ్రామ్యజీవనమును జవిజూచెదరు. కావున ముఖ్యముగ ప్రతి గ్రామమున నొక గ్రంథాలయముండుట యవసరమని మనల నొక్క చెప్పచున్నాను. ప్రతి గ్రామమునను శివకేశవాలయములు చందును కనబడుచున్నవి. ఈయాలయములులేని యింకా కాలు చెల్లరాదని ఘోషింపవచ్చు. పాఠ్యమును. ఈకాలమున మనమంతటో పరిపెట్టుకొనక అందు గ్రంథాలయమునకుగూడ తప్ప ముఖ్యముగ మూలాలయములందనులనని నిర్ధారించవలసియున్నది.

పోతన వేమనల యుగము

ఈ పోతన యిట్లాని చంద్రుని వారి “దక్షిణాఫ్రకా చరిత్ర” గ్రంథకర్తలగు శ్రీయుతి దిగవల్లి వేంకట శివరావు పి. యల్. పి. యల్. గారిచే గణపవంబడి పరెగి అండ్ మోర్ పోతు వారిచే బహుభాషాంశం బడినది. ఇందు పోతన వేమనల కాలము చక్కగ విశదీకరింపబడుటయేగాక అనాటి పాఠ్యము మిగిలినవి ముగ్గురు చరిత్రకారులను. మతయు పోతనగారి భాగవతము లానికథాచమత్కృతి, రసపోషణము, కవిత్వాభివ్యవహారము మొదలగునవి పోతనగారి శిష్యులైనవలెనో స్థానపు లాక న్యాయమున చక్కగ చూపబడినవి. ఇంతయు గాక వేమనగారి నీతులు, లోకోత్తర లాగల పద్యార్థములు

చాలవరకు మనోహరముగ వ్రాయబడినవి. వేమన గారి ఆంతరార్థబోధకమగు పద్యములు తుదివి కొన్ని వ్రాయబడినవి. మొత్తముమీద గ్రంథము చదువుకొలదిని రసవత్తరమై చదువరుల కాహ్లాదము గొలుపును. ఇటులే యింక యింకాగ్రంథకర్తగారు గ్రంథావగాళనముగానిచి మహాకవులచరిత్రములరచియించి ఆంధ్రభాషక మూల్యాలంకార మొనరింతురు గాక యని కోరుచున్నాము. ఆంధ్రభాషాభిమానులెల్లరు చదువదగియున్నది. వలయువారి;— బెజనాడలోని శ్రీ గ్రంథకర్తగారికి వ్రాసిన బడయగలం. దీని వెల రు 0—8—0 అయితిమి.

భారతవర్షమునందలి ప్రాచీనసరస్వతీ భాండారములు

3 సాగరస్వతరక్షణము

ప్రాచీనకాలమునందు విద్యనభ్యసించుపద్ధతి యిప్పటి వలె నుండునదికాదు. ఆకాలమునందు గురువు ముఖ్యమున శిష్యులు పాఠములను గంతపాఠము జేయుచుండిరి. ఈవిధముననే గ్రంథముల నెల్ల కలఁగి పాఠముజేయుచుండిరి. వ్రాతప్రతులయందు స్థానిత్యములుండుట నెఱవగుట చేత ఆకాలమునందు గ్రంథపాండిత్యము నే యొక్కవగ నభివృద్ధిపడెడిది. ఇదిచేత విద్యార్థికి తానుజనివిగ్రంథములెల్లకలఁగఁగలవై పుస్తకపేక్షలేకయే ఎప్పుడేనిషయము కావలసిననుసద్గమగజ్ఞతయుండుచుండెడివి. పుస్తకములను వ్రాసిజాగ్రతిపఱచుకొనుట సామాన్యమునాధ్యయనకాపనియుగుటచేత ఆకాలమునందు గ్రంథపాండిత్యమేయొక్కవ వ్యాప్తియుగానుండుటకొక కారణమై యుండవచ్చును. ప్రాతిమోక్షమును కావ్యము పాదాలకు మిక్కిలిపనిలైనంతమైన కావ్యము, దీనినిపఠితులమందును నెలకొకసారి భిక్షులు చెరువవలసియుండును. ఏమతమునందైన దీనిని కలఁగి పాఠముగా వల్లింపగల భిక్షులులేనియెడల, తమకు సమీపముగానున్న మతమునుండి దీనిని చింతనముచేసిన భిక్షువునిపిలిపించి వల్లింపవలయును. అంతేగాని గ్రంథమును దెప్పించుకొని చెరువగుడదని నిర్ణయింపబడెను. భిక్షులు వర్షాకాలమునందు ప్రయాణము జేయగుడదను నియుమనుగలదు. కాని యేభిక్షువైన తనయవసానకాలమునందు తా నెరిగియున్న మూతాంతముల నితరులకు జెప్పవలెనని వాంఛించి, కోరినప్పుడు వా రీనియుమును మోరవచ్చును. ఈ సంగతులనుబట్టి ఆకాలముందు శ్రుతి పాండిత్యమున కెట్టి ప్రాధాన్య మొలుబడెనో తెల్లము కాగలదు.

“ఘోషాయాను” అను చీవాదేశ యాత్రికు డయి దవ శతాబ్ది ప్రానింభవమున “విశయ” అను వాద్యమతిగ్రంథసంపాదనామై వాద్యతత్వమునకు వచ్చి సర్వ దాయన క్యాగ్రంథముయొక్క వ్రాతప్రతు లెక్కడను గొంకియుండవలెదట. గురువు ముఖ్యతమోత్రము పాఠములను జెప్పచుండిరిట.

ర ప్రాచీనకాలమునందలి గ్రంథాలములు

భారతవర్షమున ప్రభుమున గ్రంథభాండారముల నేర్పరచినది బౌద్ధులని చెప్పవచ్చును. “ఘోషాయాను” సంస్కృతభాషను చనువుటకును, గ్రంథముల ప్రతులను వ్రాసికొనుటకును మాదుఃశ్చరముల కాలమును పాటటి పుత్రుమందు గలసియున్నాడు. మఱియు, మహాసాంఘికము, సర్వాస్తివాదము, సంయుక్తాభిధర్మహృదయ శాస్త్రము, పునిర్వాణనైపుల్య నూత్రము, మహాసాంఘికాభిధర్మము, అను గ్రంథములనుగూడఁ జూచెను. ఈ గ్రంథముల కన్నప్రాచీనములగు సంస్కృత గ్రంథముల వ్రాతప్రతులు మధ్యాపీఠాయందున్న వాద్య విహారులయందఁ గానుపించెవి. కాని అయిదు, అరుదము శతాబ్దములయందు వాద్యవిహారులు దేశమునం దంతటను ప్రబలి, విద్యావ్యాపకమునగున, వివిధములగు నికల యభివృద్ధిని కారణభూతము లయ్యెను. అప్పుడే మహానానాపౌరాణిక బోధనలు ప్రాముఖ్యతకు వచ్చి శాస్త్రము, నేదాంతము, మతము, మహ్నగు విషయములనుగూర్చిన గ్రంథములు విశేషముగ ప్రబలింవి. ఆసియాఖండమునంతటను నలఁద విశ్వవిద్యాలయము మాత్రి రాజమై వెలసినప్పటి నుండియు గ్రంథభాండారులకు పత్రికేకముగ గొప్ప భవనములు నిర్మింపఁబడు చుండెను. వాద్యజైన మతము * లానూ మత గ్రంథములకు నిలకాయలైన రీతినే గుప్తవంశ చక్రవర్తుల కాలమున దేశమందలి బేవాలయము లన్నియు సనాతన ధర్మగ్రంథములకు నిలయములయ్యెను. బేవాలయములు మొదలగువానికి గ్రంథములను దానము చేయుట పరమోత్కృష్టమగు కార్యమని హేమాద్రి తిరదాన ఖండమందు * జెప్పియున్నాడు. పౌరాణిక మతము సామెతగాక వాద్యజైన మతావలంబులు గూడ దీనిని సుసంకల్పము క్రింద పరిగణించిరి. * ఈకాలమునాటి కాసరముగూడ గ్రంథములను దానమిచ్చుట యందుగల ప్రాశస్త్యము నుద్ఘోషించు చున్నవి.

* దీని విహారము లనియు సమూహము లనియు ఈ సాశ్రయము లనియు మతము లనియు బిలిచెవరు.

* Referred to in Buhlers Indian Paleography P. 99

*Crasastis of the old Manuscripts.

పశ్చిమ హిందూదేశము నేలిన పలాభిరాజులచే వ్రాయబడినట్టి శ్రీ. త. ౫౬౨ సంవత్సరము నాటిదగు నొక కాసమునందు, బౌద్ధభిక్షులజగు దుద్ధమతము యొక్కయు ఉపయోగార్థమై పద్ధగ్ధ భుజ్జములను గొనుటకై విరాళము నొకరిచ్చింపుల శిష్టబడినది. ఇప్పటికినిగూడ జైనులలో ధనవంతులు గ్రంథప్రతులను వ్రాయించుటకున, పవిత్రగ్రంథముల సభివృద్ధిపఱచుటకును మతాధికారులకు విశేషద్రవ్యము నొసంగెదరు. అందుచేత పశ్చిమ హిందూదేశమున జైనగ్రంథాలయములయందు ఒక గ్రంథమునకు వందలకొలది పృథులు గూడ వేర్పడినవి. “అహమ్మదాబాదు” నందున్న ఒక గ్రంథాగారమునందు “అవశ్యక సూత్రములు” అను జైనగ్రంథముయొక్క నాలుగువందల వ్యాసపృథులు గలవు.

౫ మూడు విధములగు గ్రంథాలయములు.

బౌద్ధ, జైన మతములయందుగల గ్రంథాలయములను గూర్చియు, హిందువుల దేవాలయములయందుగల గ్రంథాలయములను గుఱించియు నింతవరకు జెప్పితిమి. ఈ రెండును ద్వివిధములగు పరిజ్ఞానములకు నిలయునై యొప్పియున్నవి. కాని కాలక్రమమున చక్రవర్తుల పోషణచే తాకిత సారస్వతము అభివృద్ధియైన కొలదిని రాజధానిములును, సభామండపములునుగూడ గ్రంథ భాండారములకు నిలయుములయ్యెను. నేటికిని యా త్రివిధములగు గ్రంథభాండారములకును దృష్టాంతములు నిలిచియున్నవి. ఇట్లు నిలచియున్నవానిలో మొదటి తరగతివగు పశ్చిమ హిందూదేశమునందలి జైన భాండారములును, వివిధమతములయందన్న గ్రంథాలయము లను తంజావూరు, కాశ్మీరము, నేపాలు, మైసూరు రాజధానిములయందున్న గ్రంథభాండారములును, రాజ పుత్రి సభామండపములయందున్న గ్రంథభాండారము లను ముఖ్యములైనవిగా నున్నవి.

౬ ప్రసిద్ధములగు బౌద్ధగ్రంథాగారములు.

బౌద్ధమతభిక్షులకు సంబంధించిన ప్రాచీన గ్రంథాలయములకెల్ల పెద్దదియు, ప్రఖ్యాతివంతమైనదియు నగు గ్రంథాలయము “నలంద” గ్రంథాగారమైయున్నది.

భారతవర్షమున ప్రాచీనకాలమునందు గల విశ్వవిద్యాలయముల యందెల్ల యీ గ్రంథాగారమే అగ్రస్థానమున వహించియున్నది; ఈ గ్రంథాగారము రిపోర్ట్ దధియను నామముచే విఖ్యాతవంతులగు తొమ్మిది యంతస్తులుగల దేవాలయమునందు పెట్టబడియుండెను. “బుద్ధగయ” యందు గల తొమ్మిదియంతస్తుల దేవాలయమునే యిదియు పోలియుండెను. ఈ గ్రంథాగారము మహాయన హీనయన బౌద్ధగ్రంథములకెల్ల రక్షకఫలముని చెప్పనొప్పును. ఈ గ్రంథములయందెల్ల “ప్రజ్ఞాపరిమితసూత్రము” “సమాజనహ్యసూత్రము” అను తాంత్రికగ్రంథములు ప్రాధాన్యములు. ఈ గ్రంథాగారమునందలి గ్రంథములన్నియు యేమయ్యెనో చెప్పట కాధారములేమయు లేవు. కానిఈమతమునందున్న క్రొత్త శిష్యుడొకనివలన అనమానింపఁబడి తీర్థిక్షుడొకడు దినిని తగులఁజేసెనని తిథెరుచేతమునందు ప్రచారము నందున్న ఒక కథ వలన తెలియుచున్నది. ఇవవశముచే బౌద్ధమత గ్రంథములన్నియు అందు తగులబడకుండ రక్షింపబడెననినకడ ఆకథయందే చెప్పబడియున్నది. ఈసంగతి ఎనిమిదవ శతాబ్దమునందు జరిగినట్లుల దొరుకుచున్నది. ఏడవశతాబ్దమునందు నలందవిశ్వవిద్యాలయము ఉచ్ఛదశయందున్నప్పుడు మన దేశమునకు చీనాదేశముడగు హ్యునిత్సాన్యగు అను యాత్రికుడు విచ్చేసెను. † ఆయన గ్రంథములయొక్క వ్రాతప్రతులను విలువగల యితర వస్తువుల ననేకముగ సంపాదించెను. కాని గొంగలుదొరుకుటచేతను, ప్రమాదవశమువలనను, అనేకసారులు వాని నన్నిటిని గోలు పోయెను. అయినను తుదకు బుద్ధునియొక్కలయొక్క ఏబది శకములను, వెండి బంగారులతోదను చందనముతోదను చేయబడిన బుద్ధునిప్రతిమలను, ఇరువది గుణములవిద వైది ౬౫౭ వ్రాతప్రసక్తములను దనదేశమునకుఁ గొనిపోగలిగెను. తన దేశమునకు పోయిన పిమ్మట, ఆయన తన జీవితకేషమునంతయు భామంతికిరణమునందే గడపెను. అందుచేత ౬౬౦ సదత్సరమునం దాయన తన సారస్వత పరిశ్రమను ముగించునప్పటికి వివిధములగు డెబ్బది నాలుగు గ్రంథములను చీనా భాషలోనికిఁ దేగలిగెను. భారతవర్షముయొక్క విజ్ఞానైశ్వర్యము చీనా, జపాను, కొరియా మున్నగు దేశముల

మంగోనిపోలిగిన మహాత్ములయందీయబయొకరు. ఈ గ్రంథము చేతనే మహాయుగ చాంద్రియములనుగూర్చిన ప్రాచీన సంస్కృత గ్రంథము లనేకములు జన్మస్థమగు భారతవర్షమునందు లభ్యము గావచ్చును, వాని భాషాంతరికణములు మాత్రము చీనా, జపాను దేశముల యందుగల దేవాలయ గ్రంథభాండారముల యందు సురక్షితముగా నున్నవి.

“నలంద” విశ్వవిద్యాలయముయొక్క ప్రాచుఖ్యత క్షణిచ్ఛటకు ప్రారంభించినప్పు డీ మగధరాజ్యము నేలమంద “పల” రాజుల యాచరణక్రియ “ఉదంత పురి” యందు “విప్రమశిల” యందు నందు విశ్వవిద్యాలయములు బయలుదేలు. ఈందు విశ్వవిద్యాలయములను ననబంధముగ మిక్కిలి ప్రాచుఖ్యత కలదైన గుడు గొప్పగ్రంథాలయములు గలవు. నలంద, ఉదంతపుర, విప్రమశిల గ్రంథాగారములనడియే ఆసంఖ్యాకములగు గ్రంథరాజములను దీసికొనిపోయి తమ భాషను తీరెను. దేశీయులు విశ్వవిద్యాలయములకేసికొనిరి. గ్రంథాగారి ముద్రాబంధ ఉదంతపురి విహారము “సూర” “బుద్ధగయల” యందు విహారముల కంటె మహద్భుతమైనది చెప్పవచ్చు. ఈ యందంతపుర గ్రంథాగారియందు బౌద్ధమత సంబంధములను సహజమత సంబంధములను సగ్గ గ్రంథములు ఆసంఖ్యాకముగ నుండెను. ౧౭౦౭ క్రీ. ప. సంవత్సరమునందు బీసరు దేశమును భిక్షువులు భిక్ష జయించినప్పుడు వాని నేనానియగు “మహమ్మద్ బిన్ బిన్” చే నీ గొప్పగ్రంథాగారము తొలగెట్టబడెను.

ఉత్తరహిందూస్థాన మందున్న విహారములలో చాల గ్రంథము ప్రధమమున మహదేశమునకు వచ్చిన మహమ్మదీయులవలననే నిర్మూలము గావంపం బడినది. అందుచేత భిక్షులు తాముమోయ గలిగినన్ని మత గ్రంథములనుదీసికొని “నేపాలు” దేశమునకు పారిపోయిరి. తీరెత్తుదేశమునను హిందూదేశమున కంతకును నేపాలుదేశమునందును మాత్రమే బౌద్ధమతమునకు సంబంధించిన సంస్కృతగ్రంథములలో కొన్నియైన దొరికినవి. ఈ గ్రంథములను మిక్కిలి

శ్రద్ధతో పరిశీలించిన బౌద్ధమతమును గూర్చిన అమూల్యములగు విషయములను బోధంపగల అపూర్వ గ్రంథము లింకను బయలు వెడల వచ్చును. నేపాలు దేశమునకు భిక్షులచే గొనిపోబడిన అమూల్యములగు గ్రంథరాజములను గొన్నిటిని మహాభుక్తియు వారచే నియోజకులగు నుత్తరముల సంపాదించి ఇట్లాండునకు గొనిపోయిరి. ఇదిచాలక ఆదేశమునకు మెత్తియును మహారాజు చంద్రవంశీయజను బహద్దగారు ౧౯౦౯ సంవత్సరమున ఆక్సుఫోర్డు నగరమునందలి బోడ్డీయను గ్రంథాలయమునకు ౬౩౭౦ సంస్కృత లిఖిత గ్రంథములను పంపియుగ నొసగి మహదేశమునకు యధాగ్రముగు దారి ద్రవ్యమును దెచ్చెను. మహదేశమునకున్న యైశ్వర్యమే పారస్వతైశ్వర్యమునంటి వెడిపోయినను బంగారమెంత పోయినను దిగులు పడవలిన పనిలేదు. కాని యా విజ్ఞానైశ్వర్యకష్టముయొక్క పరిమితి యందు కొంతగాగ మునైనను గూడదీయగల వాగవ్యయలేదు. భిలమయి పోవుచున్న యభ్యుదయమును యొక్క వాతప్రతినివాక దానిని ఆస్తియొద్దేశమునకు దీసికొనిపోయి దాని భుటలన్నిటిని భూలో గాగ్రమును దీసియుండిరి. ఆ భూలో గాగ్రములను మైసూరునందున్న గ్రంథాలయమునందు మన మిప్పుడు చూడగలము.

౬ తై నగ్రంథాలయములు

బుద్ధగ్రంథాలయములు నశించినప్పటికిని వానిసానమును జై నగ్రంథాలయము లాక్రమించుకొనినవి. బౌద్ధమతమువలననే జైనమతమును భారతవర్షమునందు నుండునీచివిచ్చియెన్నది. రాజపుత్రస్థానము, గుజరాతు, పఠాను, జపల్మీరు, మారతు, కాంబే, అహమ్మబాబాదు మున్నగుపట్టణములయందు నేక జైను ఉపాధ్యాయములున్నవి. వీనియన్నింటికిని గూడ జైనులయొక్క మతముగర్భితములను తెలియజేయునట్టి ముఖ్యగ్రంథములు గలిగిన గ్రంథాగారిముఖకలవు. వీరికి “భారతీయభాషామ”లని పేరు. జైనుభాండారిములయందు ప్రాచుఖ్యములగునవన్నియు దక్షిణహిందూస్థానమునందే గలవు. వీనిలో పఠాను * అహమ్మబాబాదు, వద్వాహ, నూగతు,

* ఇది బోధారాజ్యమునందున్నది. ఈగ్రంథాగారిమునుండి అనేక అమూల్యగ్రంథరాజములను వ్రాయించి తెప్పించి, బోధా మహారాజుగారు కేంద్రగ్రంథాలయపక్షమున ప్రకటించుచున్నారు.

కాంబే, తిగాడు, జసల్ మీరు, భట్నూరు నగరములందు గల గ్రంథాగారములందు ప్రతిదానియందు పది నేల వ్రాత ప్రతులుకలవు. పూర్వకాలమున, అన్నిటి వాడ* అను పేరు గల “నీచాపురిపతాను” అనునది పడునొకొండు పన్నెండు శతాబ్దములయందువలె నేటికిని జైనుమతమునకు అటు పట్టయియున్నది. అచటి యుపాశ్రయములయందు వ్రాపకులని పిలువబడుచుండుచు చాలమంది నివసించెదరు. ప్రతి యుపాశ్రయమునందును మతగ్రంథముల వ్రాతప్రతులు కొన్ని భద్రపరుపబడియుండును. కాలము జరిగినకొలదిని గ్రంథముల సంఖ్యయు, ప్రామాఖ్యలయు కూడ హెచ్చుచుండును. పతాను నగరమునందు పదికంటె నెక్కువ ఉపాశ్రయములుగలవు. నీనిల్కొన్ని చాళుక్యరాజుల కాలమున ప్రారంభింపబడినవై యున్నవి. అందుచేత ౧౨, ౧౩ శతాబ్దముల గ్రంథములు మనకవట లభ్యమగును. వీనియందు గ్రంథములు అట్లలపెట్టెలయందు భద్రము చేయబడినవి. ఒక్కొక్క పెట్టెయందు పదిమొదలుపట్టెల వైదువుల వాగ్దాని ధర్మమును వీని యతులు లిఖించుగడిసి యిది వినిపించుచుండురు. అందుచే నివి గాలి పోనీగొని చెడిపోక నిలచియున్నవి. జైను మతములయందు దెల్లదలను వ్రాత గ్రంథములను మిక్కిలి శ్రద్ధాభక్తులతో కాపాడుచుండిరి. జైన, బౌద్ధ, జైన, వైష్ణవ గ్రంథాలయములన్నిటియందును గ్రంథముల ప్రతులను వ్రాయు పనిని యతులే నిర్వహించుచుండిరి. దీనియందు వీరి సామర్థ్యము నిరుపమానము. అందుచేత నేపాలుదేశ ప్రభువుయొక్క గ్రంథాగారమునకు వ్రాతప్రతులను తయారుచేయుటకై వీరినే నియోగించిరి. † “పతాను” పట్టణమునందున్న గ్రంథాలయములలోకెల్ల నూపది పెట్టెల వ్రాతప్రతులను హేమచంద్ర భండారిము, ౧౬౦౦ ల వ్రాత ప్రతులుగల తిపాగచ్చభండారిము, ౫౦౦ తాటియానల గ్రంథములుగల సంఘవిసపాదన గ్రంథాగారమును మిక్కిలి ప్రామాఖ్యములై యున్నవి. ఈ సంఘవిసపాదన గ్రంథాగారమునందు జైన మతమునకు సంబంధించిన గ్రంథములన్నియు, వాని భాష్యములు, మార్గికలు, వృత్తులు సహితముగాఁ గలవు. జైన మతమును సారస్వతమునుగూర్చిన పరిశీలనలను తేయుటకును, గుజరాతుదేశచరిత్రకు సంబంధించిన ఆధారము

లను సంపాదించుటకును యీ గ్రంథము అమూల్యములై యున్నవి.

ఈ గ్రంథాగారమునకు పిమ్మట జసల్ మీరు సం దన్న పుతనాథ దేవాలయమునందలి భండారిము గొప్పది. దీనియందు పూర్వములగుకొన్ని జైనమతగ్రంథము లేగాక, పన్నెండు, పదిమూడు ప్రధానముగా శతాబ్దముల యందు వ్రాయబడినట్టి సంస్కృతసాహిత్య కావ్యము లును, వైదికగ్రంథములును అనేకముగా కలవు. ద్విగ్దాని విరచితమగు విక్రమాంక చరిత్రమును, * జులధరు వాస పుత్రులగు ఉషేంద్రవార్షి పాలకుడు గడించిన యశోవర్మ విజయము † ను నిఘంటు ప్రథమమున సంపాదించబడి నవి. ఈ పరిశీలనలబట్టి యీ గ్రంథాగారములందు మత గ్రంథములనేగాక, వివిధ కవులగు గ్రంథములను గూడ స్వీకరించి పెట్టెవారిని వృద్ధులుగచున్నది.

పశ్చిమ సమద్రతీరమునందు కనరాజిల్లాలో “మన బిది” అను గ్రామమునందు ప్రాచీన మొకటి కలదు. అందు గొప్ప వ్రాతప్రతుల భండారి మొకటి కలదు. అనేక పూర్వగ్రంథము లిక్కడ కనగును. మైసూరు సంస్థానమునందున్న “శ్రమణిలోగోలా” అను ప్రదేశము జైనమతమున కొక ప్రధానస్థానము. మూర్ఖమంత్రిగల సుందరగుప్తాచార్య గ్రంథాగారమును దర్శించినచో చెప్పదురు. ఇచటగల కొండమీద ౭౦ ఆసురులు యెతుగల నల్ల చాతిబండమీద చెక్కిబడి “గోతీశ్వరు” ని విగ్రహ మొకటి కలదు. క్ర. శ. ౧౦ మొదలవ శతాబ్దమున “చాముండిరాజు” చే నిర్మింపబడియున్నది. ఈ కొండక్రిందనున్న జైనుల నివారమునందు మంచి నిత్యమున్న గొప్ప గ్రంథములు గలదు. ఈ గ్రంథములలో చాలభాగము తాటియానలమీద పాలి, సంస్కృతము, కన్నడము, అరబిక్ వయందు వ్రాయబడియున్నవి. మైసూరు రాజ్యమునందే “హంప” జైనవివారమున కొక సామాన్యమైన గ్రంథాగారము గలదు. ఇంతేగాక విశేషముఁ వ్రాతప్రతులను సంపాదించి భద్రముగ కాపాడుచున్న జైనపండితు లనేకు లిప్పటికిని పశ్చిమసామరాజ్యమునందు గలరు.

† Catalogue of Durbar Library of Nepal by Mahamahopadhyaya Haraprasad Sastri.

* దక్కను. దేశమునేలివట్టి చాళుక్యరాజు : కర్ణాటకని చరిత్రము.

• కంఠ దేశము లేక గాడదేశ ప్రభువుతో పోరిగలిగినట్టి కనరాజును యశోవర్మ విజయము.

౪ సభామంటపములు-గ్రంథాగారములు.

సన్యాసులకు నిలయమలగు విహారములు, ఉపాస్థాయములు, మఠములతోఁబాటు రాజుల సభామంటపములు గూడ గ్రంథభాండారములకెట్లు నిలయమలగుచున్నవో, ఇదివరకే చెప్పబడినది. ఈ సభామంటప గ్రంథాగారములయందు శాశ్వతవిషయములను గూర్చినట్టియు, కల్పకళలకు సంబంధించినట్టియు గ్రంథములు విశేషముగ నేకరింపబడుచుండెను. నాచగవ శతాబ్దమునందును వ్రాయఁబడినట్టి శాసనము * లనుబట్టి చూచిన, ఆకాలమున రాజులు కవులను విద్యాగులను విశేషముగ నాదరించుచుండినట్లుల గన్పట్టుచున్నది. కాని పదునొకఁడవ శతాబ్దమునందేని భోజనహారాజయొక్క గ్రంథాగారమునకు ప్రాగ్భూతుండైన సభామంటప గ్రంథాగారములను గూర్చిన ప్రశంస మన కచ్చటను గాను పించట దును. మధ్యకాలమునందు రాజులచే పోషింపఁబడిన గ్రంథభాండారములకెల్ల నిదియే మేటియని చెప్పవచ్చును. ౧౦౮౦ సంవత్సరప్రాంతమునందు “సిద్ధరాజు జయసింహుడు” మార్గవదళమును జయించి, ఈ గ్రంథభాండారమును అన్ని వాడుకల తీసికొనిపోయి అందునుండిట్టి చాళుక్యగ్రంథభాండారముతో కలిపెనట చెప్పెను. చాళుక్యరాజుల భారతీ భాండారమునందు సంపాదించబడిన వైద్యము ప్రతికే విద్యాధిగతుల ప్రథమభాగ్యమును రచించెను. మరియు “కాను నూత్రిము”ల నీ భాండారమునందు కైకొని, యిహోధరుడు జయమంగళ టీకను రచించెను. పైన చెప్పబడిన చాళుక్యరాజుల భారతీ భాండారమునందున్న రామాయణ ప్రతినుండియే గ్రహణీయమునందు “భాగవత” పట్టణమునందు విశ్వవిద్యాలయమువారు స్వీకరించి రామాయణ ప్రతి వ్రాయబడినది.

మన ప్రభుత్వమువారుచేసిన వ్రాత ప్రతుల పరిశోధన వలన అల్ఫూరు, బికనీరు, జమ్ము, నీపాణ, మైసూరు

తంజావూరు లందుగల అస్థాన గ్రంథాగారములు బయటపడి మిక్కిలి యుపయోగకారు లయ్యెను. ఈ క్షేత్ర హిందూస్థానమునందలి రాజులలో ఆ నేకమందిని మహమ్మదీయులు వశపలచుకొని యున్నను రాజపుత్రస్థానము నీచాలు ఒరిస్సా దేశప్రభువులను దక్షిణ హిందూస్థానమునందలి ప్రభువులను తమస్వాతంత్ర్యమును నిలుపుకొని భోజనహారాజువలె క్రాలను పండితులను ఆదరించి మనవిజ్ఞాన మడుగంటిని డలఁజేసిరి. రాజపుత్ర స్థానము, నీపాణ, కాశ్మీరును, తంజావూరు అస్థానముల యందుగల గ్రంథ భాండారములలో సంస్కృతమునందును యితర దేశభాషలందును గల అనేక వ్రాత ప్రతులను నేటికిని మనము చూచుచున్నాము. పసునెనిమిదవ శతాబ్ద ప్రారంభమునందు అయినరాజ్యము నధిష్టించిన పయ్య జయసింగు మహారాజు ద్విష్టానవ్యాప్తి కైమిక్కిలి చాటుపడెను. అయిన జయపురముగ ను నిర్మించి కళలకు శాస్త్రములను బోధించెను. పిఠులన్నియు ఒకదాని నొకటి సమకొనియులయందు పదునొగములగు భాగించు నటుల పరియిన పదగ్రంథకావము కట్టబడిన పట్టణము జయపురమరిప్పు వేరెద్దియులేదు. విద్యాధిగతుల నామముగల పది దేశజుల నొకఁడ నొకాడవచ్చు నుండెను. గాని వేయు శాస్త్రవిషయక. పద్యములన్నిటియు నెఱిగి పయ్యకారము సమకృతతో నె. వేర్వేరుండెడి వాడు. అయినపయ్యయను ధర్మి, ల. నువూరు, ఉజ్జయిని వారణాసి, మధురై, పట్టణములయందు కీ గాని విశ్వత్రములను చూడటకు నలయుసాధనములతో నమగ్నబడిన నుందిరిములను గట్టించెను. అమలినములయందు మహారాజులంపఁబడిన పరికరములన్నియు అయినచే నిర్మయముగ కనిపింపఁబడినవి. అందుచేయబడినవిశోధనలుగొప్పపండితుల నుగూడఁజేర్చెయ్యెను. అట్టివరి. ఆయన రేఖాగణితశాస్త్రమును, త్రికోణశాస్త్రమును, సంపరమానమును సంస్కృతమునందు వాగ్దయించెను, మనదేశంబందప్పువశము చేత నీజయసింగుమహారాజు స్త్రీలలోనివైతనరాజ్యమును

* దీనిని తళస్తలనెదరు.

† Buhler's Indian Paleography p. 99

‡ ఈ రాజులపేర్లు విశాలదేవుడు, విశ్వయల్లుడు (క్రి. శ. ౧౭౪౭-౧౭౭౭)

× రాజపుత్రస్థానముం దన్నది.

† See Tod's Rajasthan and "Account of the astronomical labours of Jey Sing, Raja of Amber," by Dr. W. Hunter (Asiatic Researches Vol. V. p. 177.)

గ్రంథ భాండారమునగూడ గోళిపోయెను. మిగిలిన గ్రంథముల కొన్ని ఇప్పటికిని కలుపుకొనలేదు, శోక్రియ బ్రాహ్మణులయధీనమునందున్నది.

జోధపురము, తిక్కనూరు, అంబాపేట రాజుల గ్రంథ భాండారములు గూడ మిక్కిలి ప్రఖ్యాతివంతములైనవి. జోధపుర గ్రంథాధారమునంద ౧౮౦౧ సంస్కృత వ్రాత పత్రములు మిగిలియున్న సందస్కృతగ్రంథము లనేకము లున్నవి. ఇంతేగాక దేశభాషలయందగ వ్రాయబడిన గ్రంథము లనేకములు కలవు. ఈ గ్రంథాగారము నందున్న వానిలో పురాణములు, మాహాత్మ్యములు, తాత్విక గ్రంథములు పెక్కులుకలవు. వికనీరు మహారాజయొక్క గ్రంథాగారమునందు ౧౦౦౦ సంస్కృత వ్రాతపత్రములు కలవు. అనేకకావ్యములనాటి కాశ్మీర దేశము విద్యాధిపతుడు ప్రతిగల గ్రంథమై యున్నది. అనేకమునం దిప్పటికిని పరిష్కరించిన తనప్రభుత్వమును నిరంకుశముగ సాగించుచున్నదని మనపండితుల నమ్మకము. రాజతిరుగిడియను సంస్కృత గ్రంథమునందు శివ బడిన అనేకమంది కాశ్మీర దేశ కవుల గ్రంథము లింకను కానరానివి. కావ్యములేగాక, శాస్త్రములు — అందు ముఖ్యముగ వ్యాకరణశాస్త్రము, అలంకారశాస్త్రములు ఈదేశమునందనే పండితుల సులభముల నుండియు అభ్యసించబడుచున్నవి. అధ్యయనవేదము అధ్యయనము శీలిన పండితుల నేకమంది గుంపుటికిని యీ దేశమునందు మాత్రమేకలరు. చరిత్రాత్మకమును “రాజతిరుగిడి” యను నుపనిషద్గ్రంథము ఇందునే గొంకినది. ఈదేశప్రభువులు మన సారస్వతైశ్వర్యమును గుర్తించి, కెటికిని దాని పావణమునై స్వగ్రంథములతోద్యుతుచున్నారు. ఈరాజులను ఆసానమునంబడిపించు కుల సేవకుల దేశముయొక్క పలుపలములందుగల సంస్కృత వ్రాతపత్రులకు ప్రభులను వ్రాయించి గొప్పించి తనగ్రంథాగారమునందుంచుచున్నారు. ఈరాజుయొక్క గ్రంథాగారము “జుమ్మ” పట్టణమునందున్నది.

ఈరాజు వారధాసిపురమునందు కొందఱు పండితుల నుంచి, పాఠీయములగు వ్రాతపత్రములు అమృతమునకు వచ్చుచుండెడి వానిని క్రియమునకు దీసికొని, యిప్పటికిని తన భాండారము నొనర్చి జేయుచుండును. కాశ్మీర

దేశమునందు వ్రాయబడిన వ్రాతపత్రములన్నియు మిక్కిలి సౌభాగ్యమునందును, అవి పుష్పలతాగలతోడను విపరీతములగు సంకేతాత్మకములతోడను, అచులయందు పట్టిలతోడను చిత్రాత్మకములగు బొమ్మలతోడను అలంకరింపబడిన తోటతోటై యుండెడివని చెయబడియుండును. వానిని ఈకాలపు గ్రంథాలయములయందువలెనే వీరు వాలయందు భద్రముగ నుంచెదరు.

ఉత్తర హిందూస్థానమునందెల్ల పాఠీయతదేశనేమి, ప్రాముఖ్యతచేతనేమి, వన్నెకెక్కియున్న గ్రంథభాండారము నీపాఠాదర్శకులనందు కలదు. గుప్త ప్రభువుల కాశమునాటి వ్రాతపత్రములు కలవు. బౌద్ధమతమునకును, వైదికమతమునకునుగూడ నీపాఠాదేశమునంద బాత్రయము కలది. మహమ్మదీయులు వ్రాతపత్రములను మతములను గ్రంథాగారములను దగలఁజెట్టె. జోచ్చినప్పుడు, ఇనులు చేతనైనంతవఱకు ఆమూల్యగ్రంథము లనేకములను యీ దేశమునకు గొనిపోయిరి. అందుచేతనే అతి ప్రాచీనములగు అత్యుత్తర గ్రంథములనేకములు యీ దేశమునందు దొఱకినవి. ఈ గ్రంథాగారమునందు కాకతముల మీదను తాటిముకుల మీదను వ్రాయబడిన ౫౦౦౦ ల వ్రాతపత్రములు కలవు. ఈ రాజ్యము నేలిన ప్రభువులెల్ల దీని నభివృద్ధిపఱచుటకు సగా పాటుపడుచున్నారు. ఈ దేశశీతోన్మేలిత వ్రాతపత్రములు చెడిపోవుచు నుండుటకు మిక్కిలి సహాయకారముగ నున్నది.

పశ్చిమ హిందూదేశమున, లంబావురు రాజుల గ్రంథ భాండారమును, మైసూరునందున్న సర్వస్వతీ భాండారమును దక్షిణహిందూ దేశమున పాఠీయములై యున్నవి. దీనియందు తంజావూరు గ్రంథాగారము మిక్కిలి ముఖ్యమైనది. పరిపూర్ణమునందెట్లను తంజావూరు గ్రంథాలయము గొప్పయి, పానుఖ్యమైనదియునని* బర్నెలు దీనిగారు చెప్పియున్నారు. తంజావూరును తెలుగు రామకప్రభువు శోచుచున్నప్పుడు పదునాఱవ శతాబ్దాంత్యముననో, పదుండవ శతాబ్దమున పాగ్రంథముననో ఈ గ్రంథాగారము పారిరంభింపఁ బడినది. ప్రభుమునం దారాజులు తెలుగులిపియందు వ్రాయబడిన సంస్కృత గ్రంథములను సంపాదించి వారంభించిరి.

పదునెనిమిదవ శతాబ్దమున దీదేశమును మహారాష్ట్రము జయించిరి. అప్పటినుండియు గ్రంథసంపాదన

* Burnell's letter to the Chief Secretary, Madras Government, 1873, in Gough's papers,

యందగ్గిరై పులిలెను. ఇప్పుడు గ్రంథాగారమునందున్న సంస్కృతవ్యాకరణములలో చాలభాగము శకభోజ మహారాజు వారణాసీపురమునకుబోయినప్పుడు (౧౫౨౫-౩౦) సంపాదించబడినవియే యైయున్నవి. దేవనాగరి, నందినాగరి, తెనుగు, కన్నడము, గాగ్రింధి, మళయాళము, బంగాళము, పంజాబీ, కాశ్మీరము, సింధి, అరబ్బము, అను పదునొకండు భాషలలో వ్రాయబడిన ౫ వేల గ్రంథము లీగ్రంథాగారమునందు గలవు. భారతవర్షముయొక్క అన్నిభాగములనుండియు సంపాదించబడిన గ్రంథములును నిందుగలవు. సంస్కృత గ్రంథములయొక్క భిన్నపాగాతరము లీగ్రంథాగారమునందుగలవు. ఈవిషయమునందు దీనితో సాటిరాతిగి వది మఱియుఁగతిలేదు. తంజావూరు గ్రంథాగారము

నందున్న గ్రంథములను సంపాదించుట కేడులక్షల యేబదివేలరూపాయలైన వ్యయపడియుండునని దాక్షుల బర్నెజునొరవా రిభిప్రాయపడుచున్నారు. ఆశ్చర్యము లగు ఆంధ్రగ్రంథాగారము లనేకము మన కీగ్రంథాగారముననే దొరికియున్నవి. ఇంకను అముద్రితములగు ఆంధ్రగ్రంథము లనేకములు ఈగ్రంథాలయమునందు గలవు. వానికి ప్రతులువ్రాయించి ఆంధ్రజేశముధ్య బాగమునందుండు విగ్రంథాలయమునైన బాగ్ర తపెట్టి ఆంధ్రులకు అందుబాటునందుంచుట అత్యంత అవశ్యకమై యున్నది.

మైసూరునందున్న సరస్వతీ భాండాగారము పదునెనిమిది వత్సరములక్రిందట అగ్ని దేవున కాహుతియాయెను.

శ్రీ సరస్వతీనిలయ వార్షికోత్సవము, ధర్మవరము

ఫిబ్రవరి నెల ౩ వ తేదీ మధ్యాహ్నము ఈసభ మిక్కిలి జయప్రదముగ జరిగెను. అనంతపురము, పెనగొండయిండి ప్రముఖులగు వ్యాయాచారులును కాశీ పండితులును, అనంతపురం ప్రామాణ్య ప్రధానోపాధ్యాయులును, ఇతర మండల ప్రముఖులును, డిప్యూటీ సెషన్ కేషనర్ కౌన్సిలరు శ్రీమతి ఉత్తా నుందరమ్మగారు మొదలగు వారీనుల్లులును పలువురు సభకుబిచ్చసీ యుండిరి. దివాన్ బహదూర్ టి. రామరావుగారు ప్రారంభమున కట్టించుచి రామలింగాచెడ్డిగారి గుణగణముల ప్రశంసించుచు వారి సామర్థ్యమును వెల్లడించుచు అట్టివాని సభ కగ్రాసనాధిపతు లగుట కంగీకరించుట సరస్వతీనిలయ సభ్యుల పుణ్యమని చెప్పి చెడ్డిగారిని సభాధ్యక్షత వహించు వ్రాసించిరి.

చెడ్డిగారి యుపన్యాసము.

“నేను పండితుడనుగాను. కావలయుననుకొనియు నాకు లేదు. మనలో పండితులనేపలు గలరు. కాని పాండిత్యమునకంటె ముఖ్యముగా కావలసినది యధిక శక్తి. లైబ్రరీలు (పుస్తక భాండాగారములు) పెంపొందించవలసినది పాండిత్యము గాదు. ఉన్న శక్తి నెట్లు వినియోగించిన జరులకు మేలు కలుగునో అట్టి అభ్యాసములను కలిగించవలెను. ఈ కాలమున జాతీయతా భావము ప్రబలు చున్నది. జపాన్, ఫ్రాన్సు, అంగ్లా మొదలగు నాగరికత నేతములలో మఱి

సాంఘిక విధేదము తెన్నియైననున్నది. కాని ఆచారములలో నందఱు నొక్కటిగా కట్టివైచు జాతీయతా భావమున్నది. ఇతిరచేతీయుల వ్యవహారములలో పాల్గొనుచు ప్రత్యక్షముగా వ్యవహారమును గడించు విధానమును మనము నేర్వకొన వలయును. ఇతిరచేతీయులు తమ దేశోన్నత్యమును దృష్టియందుంచుకొనియే పనులు చేయుచుండును. ఎగోపా యందంతటను మనకు తెలిసికట్లుగ త్వరితమున ఆకాశ విమానములు వ్యాపించినవి. అందునకు కారణము యుద్ధమునందు తమ దేశము పైచేయిగా నుండవలయునని వారిలో నొక్కొక్కరును భావించుటయే. మనము దాస్యభూమిలో నున్నాము. కావున ఇతరులకంటె మిన్నగా నుండవలయు నను భావము మనలో దట్టముగా నీడు. మనలో జాతీయత లేదు. ఎదుటివారి నావర్తముగా గొని కాశ్యతాభివృద్ధి మార్గములకు ప్రయత్నించుటలేదు. లైబ్రరీలు ముఖ్యముగా జాతీయతను ప్రోత్సహింపవలయును.

మానవుని యభివృద్ధికి కావలసిన పాధనములు రెండు. జ్ఞానము మొదటిది. ఇది మంచి ఇది చెడ్డ ఇది సక్రిమము అని అకక్రిమము అను వివేచనాశక్తియున్నా గాని మనశీలము చక్కబడదు. గొండవని అనరాదు. జ్ఞానము కలిగినను దాని ననుసరించి నడచునాగు కొద్దిమంది. సత్యము, ధైర్యము మంచినగుము లని అందఱు నెఱుంగుదురు. కాని వాని నాచరింబో నుచువారరుదు. నీకులు సమాజముగా

ధర్మశాస్త్రములు, కాని వారు ధర్మమును గుఱించి యుపన్యాసము నియ్యకాలము. వ్యాసమును వ్రాయలేదు. కావున జ్ఞానము కలిగియుండుట కేల; దాని ననుసరించి పరివర్తించుట వేల. దేశీయులయొక్క శీలమును జాతీయతా భావమును పెంపొందవలయునన్న జ్ఞానము కనుపరించి పరివర్తించు వలయునను ధర్మమును, సత్యసంకల్పము నుండవలయును. ఇతర దేశములలో నీ లైబ్రరీ లెంత పని చేయునో చెప్పెదను.

జ్ఞానమునకు ఉత్పత్తి, వ్యాపకము ననుసంధు దేశము కలవు. మహనీయులచే గొప్పసంగతులను వినిపప్పుడు జ్ఞానము ఉత్పత్తియగును. కవులును మహనీయులును తమ పరిభ్రమచే జ్ఞానమును సంపాదించురు. సాధారణముగా మనము అట్టివారిచే సంగతులను విని వాని వ్యాపింపజేయుదు. ఇప్పుడున్న విషయములకు వ్యాపకము బాగుగ లభింప గాని కొంతసంగతు లుండయింపవు. మన ఆయుర్వేద వైద్యులవలె నున్నది. మానీ పెట్టి నచో జ్ఞానము పుట్టిచెందక నశించును. ఎప్పుడు గాని పెట్టబడినచో అప్పుడే జ్ఞానముయొక్క నూతన వికాసము చచ్చిపోయినది. నూతన సృష్టి ఇప్పుడున్న వానికై ననే యాధారపడియుండును. కావున మనకు తెలిసిన సంగతు లెంత త్వరగా దేశమున వ్యాపించిన నంతమేలు. మనదేశపు పరిచయముగల ఆమెరికను దేశము చెప్పెను: "హిందూ దేశములో నేనైన యొక కొంతసంగతి వ్యాపించుటకు 75 సంవత్సరములు పడును. ఆమెరికాలో నదానికి 6 నెలలు చాలును." ఇది నీరుత్రాగుట నుంచినది యొకటి. నేడు సిద్ధాంతికరించి వినుకొనుదు. ఆ సంగతి మనదేశముల కందలగును తెలియుటకు 75 యేండ్లు గావలయునట! ఏమట! రాజ ఆమెరికాలో ప్రతి గ్రామమున నొక లైబ్రరీ యున్నది. కాని లైబ్రరీలలో నెన్ని పుస్తకము లున్నను వాక్యములయన గాని జ్ఞానము వ్యాపింపదు. అందుకొకటై ఆమెరికను లైబ్రరీలలో వారమున కొకటి 100 దుపన్యాసములు జరుగుచుండును. మనవాంకిత ప్రాచీనములైన భక్తి, భగవద్గీత, రామాయణములగుఱించిన యుపన్యాసముల పెక్కుకొనుచుండురు. ఇట్టి విప్లవ దశవసరములని చెప్పక తప్పదు. ఏమందురా? మనమొక్క జాతివాగము కనుక ఇంచుమించుగ నందఱిలోను ఇట్టి భావములు ప్రసరించి యుండును. వానినే పదివోట్ల పదిమారులు విర్దింపినచో లాభములేదు. భారత భాగవత రామాయణములు మన జాతీయతా పుత్రమునకు మొదలు వంటివి. ఎల్ల

కాలము వానికే ప్రదక్షిణము చేయుచుండుటలో నుపయోగములేదు. కాని అప్పుక్షమునను కొవ్వలు, చిగుళ్లు, ఆకులు, పుష్పములు, పండ్లు నుదయింపజేయవలెను. 10 వేల యుపన్యాసములైనను యిప్పుడున్న మీభక్తి కెచ్చుగాదు. లేనివారి కుదయింపదు. చెప్పవచ్చిన దేమన, క్రొత్తసంగతులను అనిసామాన్యమునకు వ్యాపింపజేయుటే లైబ్రరీలకు ప్రధానకర్తవ్యమని. భక్తి, గాలగంగాధరతీలకలను మాటిమాటికే ప్రదర్శించుటకంటె ఆధునిక దేశచరిత్రలవిషయము చర్చించుట లాభకరముగా నుండును. ఇతర దేశముల పరిపాలనమును గుఱించియు వారి సంఘనిర్మాణమును గుఱించియు నప్పదప్పు దుపన్యాసముల నుంచుకొన్నచో జనులకు నిజమగు ప్రబోధ ముదయించును. గ్రామపురోభివృద్ధిని గుఱించి నే నెక్కువ ప్రచారమును జరుపదలచినాను. అందఱును ధర్మవరమువంటి పట్టణములకు వచ్చి యుపన్యాసములను వినిపోవట సాధ్యముగాదు. మనదేశములో గ్రామముల సంఖ్య హెచ్చు. ఇంకను మనవారికి శుక్తి ప్రమాణము. కంటిలోకంటె చెవిలోదనే వారు జ్ఞానమును సంపాదించురు. కావున విద్యావంతులు వర్తమానమునకు సంబంధించిన 100 దుపన్యాసములైనను నెలనెలకు నేదో యొకగ్రామమునకు పోయి యిచ్చునట్లు కష్టము చేసికొని పనిచేయవలెను. కడచినసంగతులే పజుమారు పారాయణముచేయుట వృథాప్రయోగం. భూతము మూల పట్టియేయున్నది. ఆభూతమునే మరిల మరల శాస్త్రానించుట పనికిమాలిన పని. వర్తమానమును గలిపి భవిష్యత్తునకు దారి చూపవలయును. నానాటికి నభివృద్ధికిండుటయే మన యాదిర్పముగా నుండవలయును. మనముగూడ కాలప్రవాహముతో పోవలయునుగాని ప్రసరించి యొకచో కూర్చున్నచో ఇతర దేశీయుల పరిహాసమునకు పాత్రులగుదుము.

లైబ్రరీలలో గ్రంథములైనను వర్తమాన శాస్త్రములను గుఱించి హెచ్చుగా నుండవలెను. లైబ్రరీల యుద్దేశ్యము జ్ఞానవ్యాపకముగాని పాండిత్యప్రకటనముగాదని తొలుతనే మనవచేసికొంటిని. విద్యావ్యాపక శాఖ లితర దేశములలో గలవు. గ్రామ గ్రామము లోను సభలు చేసి వారు బోధింతురు. ఇందునకు పాండిత్య మనవసరము. అందరకు నుపయోగపడునది పాండిత్యముగాదు. పై సంఘములవారు నూరారు మంది యుపన్యాసకులను తిరూరు చేసి గాగ్రములకును పంపెదరు. వారికి కావలసినది సామాన్యజ్ఞానము. అట్లే లైబ్రరీ

లలో భూదేవీ పాణిని, పరంజలి వ్యాకరణము అంద
పనిలేదు. కానికీ సానము కళాకాలము. వార్తా పత్రికలు,
వర్తమాన పరిస్థితులకు సంబంధించిన గ్రంథములును లై
బ్రరీలలో నుండవలయును. నచ్చు నాదాయములో పగ
మైనను వార్తాపత్రికలకు వ్యయముచేయుటదోషముగాదు.
కళాకాలలో పోల్చిన గ్రంథములును లైబ్రరీలలో
నవిన గ్రంథములు నుండటం న్యాయము. పూర్వపు కవులు
గతింబోయిపోయినవారికి సంపాదనావశ్యకత లేదు.
వర్తమాన కవులకు పోల్చినామము కావలసి
యున్నది. కాని మన వెప్పుడును తిక్కన కవిత్వము
నకే తల ఆడించు చుండినచో సుష్టింబి పోవుచున్న
వర్తమానకవుల మాటయేమి? ఇదియో భావానేమి? లైబ్ర
రీలకొంతటట్టుకు క్రొత్తకవుల నాదరింపకున్న నవియుండి
ప్రయోజన మేమి? వారికి వ్యక్తులవల్ల పోషణము
తిక్కువ. లైబ్రరీలుగూడ ఉచితముగా గ్రంథములుకావ
లయునన్న వారిగియేమి? ఒక్కడు నూరు లైబ్రరీల
కుచితముగా పుస్తకముల నిచ్చుట కష్టము. నూరులైబ్రరీ
లొక్కని పుస్తకముల కొన్నచో వానికంతయో సాహ
య్యము చేసినట్లుండును.

ఇదివఱకు నెట్టిజ్ఞానము వీనివలన విస్తరింప వల
యునో చెప్పితిని. ఇట్లు జ్ఞానమువిస్తరించినను దాని నాచ
రణకు దెచ్చు ధైర్యమును ఉత్సాహమును ప్రజలకు గలి
గింపవలయును. విద్యావంతులు ఈ యాదర్శకములను
తిమ జీవితపరిత్రేచే నుగాహరింప బడవలెను. విద్యా
వంతులు మేలైన పద్ధతులలో నడచుకొన్న నేగాని విద్యకు
విలువయుండదు. మొదట నేను చెప్పినట్లు ధైర్య
మును గుఱించి యుపన్యాసము జెప్పిన జాలదు. దానిని
ప్రకటించుటకు అనుభవము గావలయును. దక్షిణహిందూ
సానములో మెదడు అభివృద్ధికి వచ్చినదిగాని చేతలు
రాలేదు. దేశ భక్తియంద జను న్నిది కాని
దాని నాచరణకు తెచ్చినదా సులభము? లోకలు
బోధులలో మీదేశభక్తి దైవందినముగా నెట్లుభివృద్ధి
యగుచున్నదో కనుగొను పరిశ్రమ కష్టమైయున్నది. అనగా నిప్పుడు మీసంకల్పములను అనుభవ
మునకు లేవచ్చును. అదిలేని పట్టి సంకల్పమును జ్ఞాన
మును నిష్ప్రయోజనము. 1. జ్ఞానమును విస్తరింప జేయు
వలయును. 2. దాని నాచరణకు చేవలయుననుటే నా
యుపన్యాసమునందలి సారాంశము. మీరు కీర్తిని దేశ
మున కభివృద్ధి గడింతురుగాక యని కోరుచు పరమే
శ్వరుని ప్రార్థించుచున్నాను."

పిమ్మట బాలికా బాలుగను పఠనపరీక్షలు జరిగెను.
అందులో నుత్తీర్ణులైన వారికి పుస్తకములు బహుమాన
ముగా నియ్యబడినవి. బ్ర. శ్రీ. ప్రగూగ వెంకట రామ
శాస్త్రిలుగారు దేశభాషలను గురించియు, శ్రీమతి ఉ
త్తానుందరమ్మగారు పరిభక్తి నిగురించియు, మ. రా. శ్రీ.
వై. యస్. హనుమంతరావుగారు ప్రస్తుతిమంత్రి నేర్పు
కొనదగిన విషయములను గుఱించియు నుపన్యాసించిరి.

అర్చిత శిష్టగారు తమ యుపసంహారోప
న్యాసమున నిట్లుచెప్పిరి:

"నేటిదినము ఈపురవాస్తవ్యుల కాళలము చేతను
కమిటివారి శ్రద్ధచేతను నీయుత్సవము క్లాసూపాత్రిము
గా జరిగినది దానిని గురించి పొమ్ము చెప్పట ముఖ
మైయుండు. ఇది సర్వాంగబంధురముగా నడచినది.
కార్యక్రమము మిక్కిలి కాంతముగా నడిచినది. సభాస
నులకు ఉపన్యాసములకును వందనములు. గ్రంథాలయ
ములనుగురించి యిదవఱకే చెప్పితిని. అది వర్తమానపత్రి
కల చెప్పించి నవీనజ్ఞానమును చుట్టును వ్యాపింపజేయువ
లసినది, పాండిత్యమును గడించుటకంటె ప్రజాధర్మము
లేవియో, ఎట్టిరీతుల నడవనీని విస్తరింపజేయు వలయునో
తెలిసికొనుట ముఖ్యము. ఈకార్యముల నడపుటయందు
అవలంబించవలసిన యుపకరణముల జెప్పితిని. ఉపన్యా
సము లిప్పించుటయు గొప్పవారు లేనప్పుడు ఉన్నవారి
లోనే వారికి వారికి తెలిసిన పంతులల జెప్పించుటయు
ముఖ్యమైన పని. కలెక్టరులు మొదలగు నున్నవారి
నాహ్వానించి రాజ్యాంగ పద్ధతులను వాదించి వివర
యును, లోకలు బోధించు నేవిధముగ సంస్కరించిన దాని
నుండి లోకోపయోగ మగునను ప్రగతి యొందింపవలెను.
ఇదిగ నేక రాజ్యాంగ పద్ధతులను అన్నిజాతులకును సా
మాన్యమైన ప్రజల హక్కులను ప్రజల ధర్మములను
చెప్పించుట మేరే. గ్రంథములను, పత్రికలను తెప్పించి
పెట్టివ చాలదు. వార్తాపత్రికలలోని అంశములను చదివి
వినిపించవలయును. విద్యార్థులును, వశ్యులు నెలకొక్క
గ్రామమున వ్రేసే బోయి యుపన్యాసము లిచ్చున క్షేత్రపతి
చుకొనవలెను. ఈపద్ధతి మంచిదని గాంధీగారుగూడ
చెప్పిరి. పద్ధతిమంచిదనిన చాలదు. ఆచరణకు లేవల
యును. మామిడిపండు చేరులను అమరములో వర్ణించిన
నోటికి రుచిరాదు. ఇంతకంటె విశేషములు చెప్పినక్క
రలేదు. మీరు నన్ను గౌరవించినందుకు మీమేము
మరువకు. ఈగ్రంథాలయము కృమకృమముగా నభి

గ్రంథాలయోద్యమము

గ్రంథకర్త: యాతగిరి లక్ష్మీ వేంకటరమణ

వెల రు 0-8-0

ఇందు 1. ధర్మ గ్రంథాలయ స్థాపన. 2. ధర్మ గ్రంథాలయ పాలనము. 3. ఆంధ్రదేశ గ్రంథాలయోద్యమము. 4. ప్రాచీన గ్రంథాలయములు — హిందూ దేశము. 5. బరోడా గ్రంథాలయోద్యమము — ఉద్యమ ప్రారంభము. 6. బరోడా గ్రంథాలయోద్యమము — కేంద్ర గ్రంథాలయము. 7. బరోడా గ్రంథాలయోద్యమము — ఉద్యమ నిర్మాణము. 8. గ్రంథాలయోద్యమము — విదేశ గ్రంథాలయములు. 9. గ్రంథాలయోద్యమము — ఇంగ్లాండుదేశము. 10. గ్రంథాలయోద్యమము — అమెరికా సంయుక్తరాష్ట్రములు — అను పది అధ్యాయము లున్నవి.

గ్రంథాలయోద్యమమునుగూర్చి వివరముగా చెబుటనట్టి గ్రంథము. బరోడా గాయక్వాడుగారి పటము ఇందుగలదు. ప్రతిగ్రంథాలయమును, గ్రంథాలయోద్యమాని లాషియు రెప్పుక చదువవలసినది.

వలయువా రిట్లు వ్రాయవలెను:—

ఆంధ్రదేశ గ్రంథాలయ సంఘము,

బె జ వా డ.

మీ కేపుస్తకము కావలసినను

వేంకటరామ్ కంపెనీ.

పుస్తకములపాపు

బెజవాడ

అనివ్రాయవలెను

ఫ్రెండ్సు కంపెనీ, బెజవాడ.

మా కంపెనీ కొత్తడాబాలోనికి మార్చబడినది

అన్నివస్తువులు సరసమైన ధరలకు కావలయుననిన ఫ్రెండ్సు కంపెనీ కొరసారి దయచేయుడు. ఫౌంటెన్ పేనాలకు, తలనూనెలకు, సెంటులకు, తెలుగు పుస్తకములకు, సిగరల్లెటలకు, యెలెక్ట్రిక్ దీపములకు, లేసులకు, పన్నీరుబుడ్లకు, గ్లాసు సామానులకు ఫ్రెండ్సు కంపెనీకే విశ్వుడు.

తొట్టిపైద్యము.

కూనెగారి “అభివవైద్యశాస్త్రము, ముఖవైఖరీవిద్య, రోగారోగ్యవివేకము, శిశుపోషణ” అను 4 గ్రంథములలోని సంగతులన్ని సులభజైలిని వ్రాయబడినది. తొట్టిన్ననములను గురించి వేటొకగ్రంథము చదువనక్కరలేదు. 7 స్థంభములు. 36 అధ్యాయములు. 400 పుటలు. చక్కనిపైదు. వెల 1-0-0. (ప్రకృతి చందా దారులకు 2-8-0)

అడ్రెసు:—

మేనేజరు,

ప్రకృతి ఆఫీసు, బెజవాడ.

అంధ్ర గ్రంథాలయ ప్రెస్ (లిమిటెడ్) యందు
క. కొండరామయ్యగారిచే ముద్రించి ప్రకటింపబడినది.

